

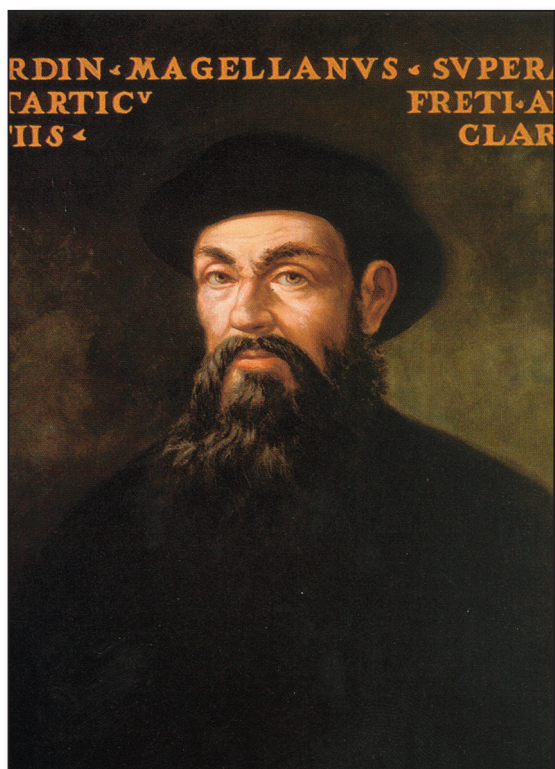
11. ПЕРША НАВКОЛОСВІТНЯ ПОДОРОЖ

Першу відому навколосвітню подорож здійснив Фернан Магеллан — португальський мореплавець, який перебував на іспанській службі.

Про дитинство Магеллана майже нічого невідомо. Перша правдива згадка міститься в записах однієї з португальських експедицій до Індії 1505 року, у якій він брав участь позаштатним воїном.

Магеллан воював на території теперішньої Танзанії, отримав тяжке поранення в Марокко, брав участь у португальській експедиції до Малакки, захоплював колонії в Індії. Бувши здібним організатором і вправним торговцем Магеллан за п'ять років дослужився до чину

*Фернан Магеллан (1480–1521)
уперше в історії здійснив
навколосвітню подорож*

*Експедиція Магеллана
висаджується на
Філіппінських островах
після тривалого
плавання Тихим океаном*

капітана корабля, накопичивши при цьому значні кошти.

Проте на батьківщині в Португалії, його не дуже шанували. Тому Магеллан оселився в Севільї (Іспанії) і став підданим іспанського короля Карлоса I.

Ідея експедиції Магеллана була повторенням ідеї Колумба: знайти західний шлях до Азії. На той час було зрозуміло, що відкриті Колумбом землі не були ані Індією, ані Китаєм, а землями нового світу. Оскільки колонізація Америки суттєвих доходів не приносила, то постала необхідність у прокладанні власного шляху до островів Прянощів (Молуккських островів).

В експедицію спорядили п'ять кораблів, які завантажили продовольством на два роки й великим вантажем для торгівлі (тканини, металеві вироби й прикраси, дзеркала тощо). На цих кораблях мандрували майже 300 людей. Флагманом був корабель «Тринідад», яким командував Фернан Магеллан.

20 вересня 1519 року флотилія вийшла з порту Санлукар-де-Баррамеда і пропливла вздовж Африки, аби уникнути зустрічі з португальськими кораблями, які переслідували його за наказом короля. Магеллан досить швидко перетнув екватор і за два місяці експедиція досягла узбережжя Бразилії.

Майже рік флотилія обстежувала узбережжя Південної Америки. Тривалі пошуки та настання зими змусили Магеллана закласити поселення і зупинитись на зимівлю у районі Патагонії. Саме в цей час збунтувались троє з п'яти капітанів кораблів, але бунтарів було страчено, а інші продовжили плавання в кінці серпня 1520 року. Пошуки протоки не обійшлися без втрат, судно «Сантьяго», що було відправлене до берега в розвідку розбилось і затонуло, а судно «Сан-Антоніо», що в День Усіх Святих (1 листопада) вирушило першим у води, які за припущенням були протокою, повернуло на південь і вернулось назад до Іспанії. Три інші кораблі флотилії продовжили повільно рухатись і 28 листопада 1520 року члени експедиції Магеллана стали першими європейцями, які вийшли у води Тихого океану.

Прохід, який експедиція долала 38 днів, Магеллан назвав протокою Всіх святих, а сьогодні ми називаємо її Магеллановою протокою. Шлях Тихим океаном виявився набагато довшим ніж очікувалось. Лише в березні 1521 року мореплавці досягли Філіппінських островів. Так іспанські моряки стали першими європейцями, які досягли Філіппінських островів. На одному з островів раб Магеллана, який народився на Суматрі, зустрів людину, з якою розмовляв однією мовою. У такий спосіб коло замкнулося — стало зрозуміло, що людина вперше обігнула Землю.

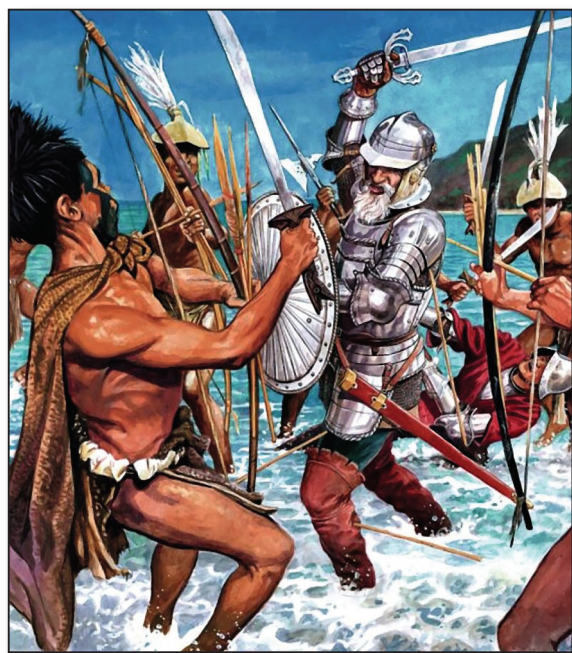
На Філіппінських островах експедиція жваво торгувала з місцевими мешканцями. Уражений могутністю іспанців і їхньою зброєю, філіппінський монарх раджа Хумабон, а також його родина й багато представників місцевої аристократії прийняли християнство. Однак не всім вождям подобалися нові порядки, виникали бунти, під час одного з яких трагічно загинув Фернан Магеллан.

Каракка «Nao Victoria» — точна копія корабля «Вікторія» із флотилії Магеллана. Побудована в 1990-х роках чеським мореплавцем Рудольфом Краутинайдером, який на ній здійснив навколосвітню подорож за маршрутом Магеллана. Від 2012 року на приколі в порту Барселони

*Маршрут навколосвітньої подорожі Магеллана
(20.09.1519 — 6.09.1522)*

*Сутічка експедиції
Магеллана з тубільцями
одного з Філіппінських
островів*

Після загибелі Магеллана тільки один корабель з його флотилії «Вікторія» зміг взяти курс на Іспанію. Більшість моряків, які вижили, і капітан корабля вирішили за будь-яку ціну повернутися додому. «Вікторія» дісталася узбережжя Африки, обігнула мис Доброї Надії й попрямувала на північ додому.

Цікаво, що Магеллан не мав на меті здійснити навколосвітню подорож — він лише хотів знайти західний шлях до Молуккських островів і повернутися назад. Проте загроза нападу португальців змусила капітана «Вікторії» продовжити шлях на захід, у такий спосіб завершилося перше у світі навколосвітнє плавання.

6 вересня 1522 року «Вікторія» із 18-ма моряками під команду-

ванням Хуана Себастьяна Ель-кано дісталася берегів Іспанії. «Вікторія» — єдиний корабель флотилії Магеллана, що повернувся додому.

Попри тривалий шлях та трагічні події, експедиція Магеллана стала досить успішною як у комерційному, так і в науковому значенні. До сьогодні людство пам'ятає цю мандрівку, а на честь Магеллана названа не тільки відкрита ним протока, але й інші об'єкти як на Землі, так і поза нею. Зокрема кратер на Місяці, а також дві найближчі до нас галактики — Велика і Мала Магелланові Хмари, що розташовані на відстані приблизно 160 тис. світлових років від нашої галактики Чумацький Шлях.

Пам'ятник Магеллану в Пунта-Аренас (Чилі). Скульптура Магеллана повернута обличчям до Магелланової протоки

До записничка

Світловий рік — це відстань, що долає промінь світла за один рік, тобто за 365 днів. Ця відстань становить майже 10 трильйонів кілометрів.